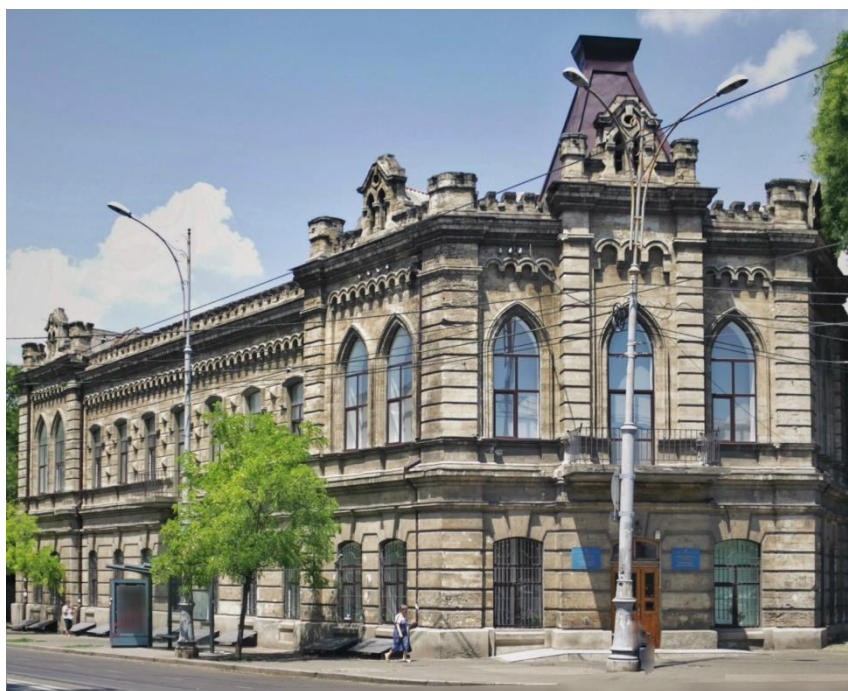

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
БІБЛІОТЕКА

**«БІБЛІОТЕКА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ
ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
(до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського)»**

**Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної
конференції**

**17 листопада 2022 року
м. Одеса**

Одеса – 2023

УДК 021:027.7(477.74)(043.2)

Упорядники: кандидат мистецтвознавства, директор бібліотеки О. П. Спаськова, зав. відділом бібліотеки І. В. Панченко, бібліограф 2-ї категорії О. А. Максим.

**Схвалено рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(Протокол № 5 від 24.11.2022р.)**

Бібліотека у сучасному інформаційному просторі: проблеми та перспективи (до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського) : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної конференції (17 листопада 2022 р., м. Одеса) / упоряд. О. П. Спаськова, І. В. Панченко, О. А. Максим. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2023. – 175 с.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

Наталія Любомирівна Гончаренко,
бібліотекар
бібліотека Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса

РОЗДІЛ «МАТЕМАТИКА» У ФОНДІ ЦІННОЇ ТА РІДКІСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ УШИНСЬКОГО ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Ключові слова: бібліотека, історія бібліотеки Університету Ушинського, фонд цінної та рідкісної книги, просвітницька діяльність бібліотекаря, педагогічна діяльність бібліотекаря, фізико-математичний факультет.

Кожне цивілізоване суспільство завжди відповідальне перед майбутніми поколіннями за збереження світового культурного надбання. У цьому сенсі важливим є розуміння вічної цінності книжкових пам'яток які збереглися та дійшли до нас. На сьогоднішній день збереження бібліотечних фондів – це глобальна проблема, від вирішення якої залежить, яку спадщину минулих поколінь ми зможемо передати нащадкам. Це доволі складна задача, бо бібліотеки за своїм призначенням повинні надавати можливість користування документами і в той самий час потрібно дбати про їх збереження.

Особливо актуальним це питання є для рідкісних видань та стародруків, вивчення яких сприяє відновленню історичної пам'яті, ліквідації білих плям в історії нашого народу. Організація роботи із збереження цих фондів передбачає розв'язання цілого комплексу проблем: комплектація, формування, опрацювання, забезпечення фізичного збереження та використання таких видань.

Бібліотека Університету Ушинського має досить великий фонд цінної та рідкісної літератури (далі ЦРЛ) та експозицію, які налічують більш ніж 16 тис. примірників.

Якщо ми подивимось на історію Університету Ушинського з початку заснування (на той час Інститут Народної Освіти (далі ІНО)), то побачимо, що одним з основних предметів який викладався на всіх напрямках освіти - була математика. Структура ІНО була побудована за принципом підготовки вчителів для певного рівня навчальних закладів, тобто: початковий рівень навчання (підготовка тих, хто не володіє грамотою), шкільний рівень, та ін., а не за фахом. Також були сформовані під цей принцип три основні факультети, а саме: факультет соціального виховання (дошкільне, шкільне), професійної освіти (викладачі для профтехшкіл, робфаків, фабрично-заводських училищ, викладачів

загальних дисциплін для технікумів, тощо) та політичної освіти (готували спеціалістів музейно-архівного та бібліотечного напрямку). Основні дисципліни, такі як математика, фізика, природничі науки, література та мова викладалися на всіх трьох факультетах.

Тобто, фізико-математична кафедра (на той час вона називалася математична предметна комісія) була одним зі стержнів існування навчального закладу. Одеська математична школа початку ХХ ст. була дуже потужною. В нашому вищому навчальному закладі (далі ВНЗ) з моменту його відкриття викладали такі відомі математики, як І. Г. Тимченко, М. М. Васильєв, К. М. Щербина, С. Й. Шатуновський, М. Г. Чеботарев, І. Д. Дуб, М. В. Акимович, В. А. Цимерман, Т. М. Василишин, О. Й. Філіпов, В. Г. Мануляк-Хотимирський, М. А. Чайковський, М. Г. Крейн, Ф. Р. Гантмахер та інші [1]. І зрозуміло, що з моменту відкриття книгозбірні при ІНО у 1922 році, зберіглося багато різних математичних видань, більша частина з яких підручники.

У 2020 році з'явилась нагода, у фонді ЦРЛ з дуже широкої предметної галузі «Природничі науки», виділити окремо предметні рубрики «Математика», «Фізика», «Хімія», «Біологічні науки». Це стало потрібно для більш доступного користування викладачами, аспірантами, та студентами книжкового фонду.

Але бібліотекарі стикнулися з великою проблемою. Незважаючи на те, що предметний рубрикатор існував і існує в каталозі бібліотеки, в цій частині книгозбірні на полицях зберігання він нажаль не використовувався. І в каталозі, не завжди правильно виділяв підрубрики саме математичних видань.

Тому було прийнято рішення, що при опрацюванні у фонді ЦРЛ такої предметної рубрики як «Математика» ми запросимо на допомогу викладачів нашого університету з кафедри вищої математики та статистики фізико-математичного факультету. Відгукнулась доцент кафедри вищої математики і статистики Ольга Яковлева. Як спеціаліст цієї галузі вона допомогла дуже чітко розподілити підрубрики які співвідносяться до тих предметів що викладаються цією кафедрою на даний час. І таким чином було виділено близько 400 од. друкованих видань математичного напрямку на українській, російській та німецькій мовах.

У процесі систематизації видань з математики було сформовано такі підрубрики: «Історія та підстави математики», «Диференційні рівняння», «Алгебра та теорія чисел», «Таблиці», «Наочні видання», «Математичний аналіз», «Теорія ймовірності», «Теорія обчислень», «Геометрія», «Елементарна математика».

Також була сформована ексклюзивна експозиція математичних видань (117 екземплярів) та продемонстрована як студентам так і викладачам на день числа « π » у

березні 2021 року. Наразі експозиція має своє окреме місце зберігання у фонді, і при потребі дуже легко ми можемо організувати нову демонстрацію стародруків для зацікавленої групи екскурсантів. Найцікавіші експонати були виділені для онлайн-виставки у формі презентації на веб-сайті нашої бібліотеки. Це такі друковані видання:

1. Ващенко-Захарченко М. Є. Елементарна геометрія. Київ, 1890 р.
2. Гольденберг А. І. Методика початкової арифметики. 11-те вид. С.-Петербург, 1896 р.
3. Гурс Е. Курс математичного аналізу. Т. 2., Ч. 1. Москва- Петроград, 1922 р.
4. Давидов А. Початкова алгебра. Москва, 1878 р.
5. Дюгамель М. Підстави обчислення нескінченно малих. Т. 1., Ч.1., Ч. 2. Переклад з франц. П. Савостьянова. Воронеж, 1871 р.
6. Дюгамель М. Методики наукових диспутів. Німецькою мовою. Ч. 1. Париж, 1868 р.
7. Дюгамель М. Методики наукових диспутів. Німецькою мовою. Ч. 2. Париж, 1870 р.
8. Лічильна мудрість. Укладач «Общество Любителей Древностей». С.-Петербург : «Вид. В. С. Балашова», 1879 р.
9. Леєв А. Початкова алгебра і збірка алгебраїчних задач. С.-Петербург, 1871 р.
10. Любсен Х. Докладний підручник з арифметики та алгебри для самонавчання. Німецькою мовою. Лейпциг, 1871 р.
11. Математичний збірник. Москва : Московське математичного тов. в Університет. типографії, 1865 р.
12. Матковський П. І. Початок алгебри. Київ, 1890 р.
13. Рябков Г. З. Досвід методики рішення геометричних задач на побудову. Одеса, 1894 р.
14. Рябков Г. З. Збірник геометричних задач на побудову. Одеса, 1894 р.
15. Трейтлейн П. Методика геометрії. Ч. 1, 2-ге вид. Переклад з нім. Ф. В. Філіповича. Петроград, 1916 р.
16. Сохоцькій К. Рішення численних рівнянь. С.-Петербург, 1882 р.
17. Ерне Ф. А. Очерки з методики арифметики. Рига, 1915 р..

Завдяки форматуванню предметної рубрики в нашому фонді ЦРЛ за новими вимогами і більш доступному співвідношенню до тих предметів з математичної галузі освіти, що викладаються на цей час у нашому ВНЗ на фізико-математичному факультеті,

користувачам нашої бібліотеки стало набагато простіше опрацювати друковану літературу фонду ЦРЛ.

Таким чином, стародруки з математики які збереглися в нашій бібліотеці знову стали важливим чинником продуктивної наукової-педагогічної та навчальної діяльності як викладачів та аспірантів, так і студентів Університету Ушинського. Навіть зараз, в надскладних умовах воєнного часу в нашій державі, при відсутності часом то світла, то інтернет зв'язку наша бібліотека продовжує працювати в режимі потреб університету.

Література

1. Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. 1817-2007 : іст. поступ, сучасність, майбутнє / за ред.: О. Я. Чебикін, І. А. Болдирєв, А. О. Добролюбський та ін. Одеса : Фаворит, 2007. 240 с.
2. Бондаренко К. А. По свежим следам истории института. Сб. документальных очерков. Книга третья. Общеинститутские кафедры. Ранее действовавшие факультеты и их кафедры. Одесса : ОГПИ ім. К. Д. Ушинського, 1986. 156 с.
3. Это было недавно, это было давно... : ЮГПУ им. К. Д. Ушинского в воспоминаниях / сост. И. А. Болдырев. Одесса : Друк., 2006. 184 с.
4. Сидоренко Т. В. Інноваційні підходи до реалізації соціально-культурних проектів у діяльності публічних бібліотек півдня України у ХХІ ст. *Вісник Харківської державної академії культури. Сер.: Соціальні комунікації*. 2017. Вип. 50. С. 155–165.
5. Ковальчук Г. Відділ стародруків та рідкісних видань. Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2008. 5 с.
6. Правила складання предметних рубрик: методичні рекомендації / авт.-уклад. : І. М. Баньковська та ін. Київ, 2010. 235 с.